

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

Pēdējo 10 gadu laikā visaugstākais bezdarba līmenis Čehijā bija 2004.gadā, sasniedzot 9,2%. Taču pēc tam bezdarbs valstī pakāpeniski samazinājās un 2008. gadā sasniedza zemāko bezdarba līmeni iepriekšējo gadu laikā – 5,4%. Taču 2009. gadā bezdarbs sāka pieaugt un 2010. gadā bezdarba līmenis Čehijā bija jau 9,01%. Globālās krīzes iespaidā visvairāk darbu zaudēja rūpniecības strādnieki. 2012.gadā bezdarba līmenis jau nedaudz bija mazinājies, sasniedzot 8,6%. Kā vienu no iemesliem bezdarba samazinājumam tiek minēti tādi faktori kā iespēja darbiniekiem priekšlaicīgi pensionēties saskaņā ar 2011.gada oktobrī ieviesto izmainīto pensiju aprēķināšanas procedūru. Tomēr salīdzinājumā ar pārējām ES valstīm, Čehija joprojām ir valsts ar viszemāko bezdarba līmeni (pēc Eurostat aprēķiniem 6,7% salīdzinot ar ES vidējo 10% līmeni).

2012.gadā iedzīvotāju skaits Čehijas Republikā vecumā no 15 – 64 gadiem bija 7 228 400 iedzīvotāji, no kuriem 4 890 100 bija nodarbināti (66,5%). No tiem visvairāk strādājošo bija pakalpojumu sfērā – 58,8%, ražošanā un būvniecībā – 38,1% un lauksaimniecībā – tikai 3,1%.

Kopš 2007. gada janvāra minimālā darba alga Čehijas Republikā nav mainījusies, un tā ir CZK 8 000 (~322 EUR).

Avoti: Czech Statistical Office - www.czso.cz

Investment and Business Development Agency – www.czechinvest.org

Darba likumdošana

Darba likumdošanu Čehijas Republikā regulē Darba kodekss, kurš stājās spēkā 2007.gada 1.janvārī, ar izmaiņām no 2012.gada 1.janvāra.

Darba devējs un darba ņēmējs noslēdz rakstisku darba līgumu, kurā kā minimums ir jāiekļauj šāda informācija: darba vieta, darba uzsākšanas datums un darba nosacījumi. Darbinieki ir rakstiski jāinformē par viņu tiesībām un pienākumiem, atalgojumu un tā izmaksu, darba stundu ilgumu, darba attiecību izbeigšanas nosacījumiem, kolektīvo līgumu, u.c. būtisku informāciju viena mēneša laikā pēc darba līguma noslēgšanas, ja šī informācija jau nav iekļauta darba līgumā.

Darba līgumu uz noteiktu laiku var noslēgt maksimāli uz 3 gadiem un to var pagarināt 2 reizes ne ilgāk par 3 gadiem.

Pārbaudes laiks ir 3 mēneši, vadošajam personālam kopš 2012.gada 1.janvāra tas ir pagarināts līdz 6 mēnešiem.

Darba nedēļas ilgums ir 40 stundas, ikgadējais apmaksātais atvaļinājums ir 4 nedēļas.

Darba attiecības var izbeigt mutiski vienojoties, kad gan darba devējs, gan darba ņēmējs vienojas par noteiktu datumu; sakarā ar darba līguma izbeigšanos; paziņojot par darba attiecību izbeigšanu vai tūlītējs uzteikums.

Čehijas Republikā nav obligāta prasība darbavietā izveidot arodbiedrību, bet kā minimums tajā ir jābūt 3 darbiniekiem.

Par **ārvalstniekiem** Čehijas Republikā uzskata darba ņēmējus ārpus ES, Eiropas Ekonomiskās zonas un Šveices. Uz viņiem attiecas noteikumi par darba atļaujas un par dzīvesvietas atļaujas iegūšanu.

Pārējie darba ņēmēji (pārējo ES valstu, Eiropas Ekonomiskās zonas un Šveices pilsoņi) ir tādā pat statusā kā Čehijas pilsoņi, ja viņi vēlas šeit strādāt. Vienīgā prasība ir ES pilsoņus reģistrēt Čehijas Darba inspekcijā un Ārzemnieku pārvaldē (Aliens' Office).

Uzņēmējdarbības formas

Ārzemju uzņēmumi Čehijas Republikā var darboties vai nu nodibinot filiāli vai Čehijas uzņēmumu.

Galvenās uzņēmējdarbības formas ir:

- Individuālais komersants – nav noteikts minimālais pamatkapitāls, bet ir jāsaņem komersanta atļauja (*živnostenský list*);
- Sabiedrība ar ierobežoto atbildību (*společnost s ručením omezeným*) – minimālais pamatkapitāls ir CZK 200 000 (~8000 EUR);
- Akciju sabiedrība (*akciová společnost*) – minimālais pamatkapitāls ir CZK 2 000 000 (~80 600 EUR);
- Kooperatīvs (*družstvo*) – minimālais pamatkapitāls CZK 50 000 (~2 000 EUR);
- Komandītsabiedrība (*komanditní společnost*);
- Līgumsabiedrība (*veřejná obchodní společnost*).

Visi uzņēmumi ir jāreģistrē Komercreģistrā 90 dienā laikā pēc uzņēmuma dibināšanas.

Avots: <http://www.doingbusiness.cz>

Nodokļu sistēma

Pateizējā nodokļu sistēma tika ieviesta 1993.gadā, taču tā bieži tiek mainīta. Pēdējās lielākās izmaiņas bija 2012.gada 1.janvārī.

Galvenie nodokļi Čehijas Republikā ir:

- pievienotās vērtības nodoklis;
- ienākumu nodoklis (uzņēmuma ienākumu nodoklis un iedzīvotāja ienākumu nodoklis);
- nekustamā īpašuma nodoklis;
- ceļu nodoklis;
- dāvinājuma nodoklis, mantojuma nodoklis un nekustamā īpašuma īpašnieka maiņas nodoklis.

Pievienotās vērtības nodoklis

Kopš 2013.gada 1.janvāra PVN pamatlíkme ir 21% (iepriekš tā bija 20%) un samazinātā procentu líkme pārtikas precēm, spec. medicīnas produktiem un grāmatām – 15% (2012.gadā tā bija 14%). Ar PVN tiek aplikti uzņēmumi, kuru apgrozījums gadā pārsniedz 1 miljonu CZK. Finanšu institūcijas netiek apliktas ar PVN.

Pastāv arī izņēmuma gadījumi, kad gūtie ieņēmumi netiek aplikti ar PVN.

Ar nodokli netiek aplikti:

- pasta pakalpojumi;
- eksports;
- radio un televīzijas translācijas;
- finanšu pakalpojumi;
- apdrošināšanas pakalpojumi;
- izglītība;
- veselības pakalpojumi;
- sociālā apgāde.

Tiek plānots, ka no 2016.gada 1.janvāra Čehijā varētu ieviest vienotu PVN líkmi – 17,5% apmērā.

Uzņēmuma ienākumu nodoklis

Kopš 2010. gada 1. janvāra uzņēmuma ienākumu nodokļa standarta líkme ir 19%. Atsevišķos gadījumos tiek piemērota samazinātā líkme 5% apmērā, kas tiek piemērota investīcijās gūtiem ienākumiem un pensiju fondiem. Čehijas uzņēmumu gūtajiem ienākumiem no investīcijām ārvalstīs tiek piemērota atsevišķa nodokļu bāze ar uzņēmuma ienākuma nodokļa líkmi 15%.

Iedzīvotāju ienākumu nodoklis

Ar iedzīvotāju ienākumu nodokli apliek pašnodarbinātās personas un darba ņēmēju ienākumus. Iedzīvotāju ienākumu nodokļu líkme ir 15%.

Sociālās un veselības apdrošināšanas iemaksas

Sociālo un veselības apdrošināšanas iemaksu apmērs darba ņēmējam ir 11%, savukārt, darba dēvēja daļa ir 34%.

Nekustamā īpašuma nodoklis

Nekustamā īpašuma nodokli veido ēku nodoklis un zemes nodoklis. Zemes nodoklis tiek piemērots zemei, kas reģistrēta Zemes reģistra. Nodokļa líkmes ir dažādas, tas atkarīgs no zemes apsaimniekošanas veida (lauksaimniecības, komercdarbībai izmantojamā zeme utt.), atrašanās vietas un platības. Kopš 2012.gada 1.janvāra zeme, kas ir bruģēta vai pārklāta ar kādu materiālu (stāvvietas, platformas, noteikti ceļi, utt.) arī tiek aplikta ar nodokli – 1 CZK – 5 CZK par kvadrātmetru.

Nekustamā īpašuma īpašnieka maiņas nodoklis ir 4% no īpašuma pārdošanas vērtības.

Ceļu nodoklis

Ar ceļu nodokli tiek aplikti transportlīdzekļi un nodokļu líkme ir atkarīga no transportlīdzekļa dzinēja tilpuma vai arī no svara un ass skaita komerctransportam. Nodokļa líkme – no 1200 CZK (transporta līdzekļiem ar dzinēja tilpumu līdz 800 m³) līdz 50400 CZK (transporta līdzekļiem, kuru svars pārsniedz 36 tonnas).

Dāvinājuma, mantojuma nodoklis

Mantojumi un dāvinājumi tiek aplikti ar nodokli. Pirmās pakāpes radnieks ir atbrīvots no mantojuma nodokļa. Mantojuma nodokļa líkme svārstās no 0,5%-20%, savukārt dāvinājuma nodokļa líkme no 1%-40%.

Avoti:

Investment and Business Development Agency – www.czechinvest.org

<http://www.doingbusiness.cz>